



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

IVRIS CANONICI|| SEV PONTIFICII|| PARTITIONES,||

Grégoire, Pierre

[Frankfurt], 1595

VD16 G 2996

12 De sortilegiis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63677](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63677)

eadem lege exprimitur, ne quis nummos A
stanneos, plumbeos emere vendere au-
deat dolo malo. Et in l. 1. C. de falsa mone.
falsam monetam cudentes, et ministerium
præbentes, capitali supplicio damnantur,
et domus, in qua crimen admissum est,
si seculo adiudicanda venit, si eius dominus
cum non potuerit ignorare, non detexerit,
atque in leg. 2. eius tituli. C. solidorum et
monete adulter flammæ exustionibus
damnandus dicitur. In Gallia quoque, ut B
plerumque, adulterans monetam aqua bul-
liente, mixta cum oleo suffocatur, vidi
aliquando Tholose extra has pœnas ali-
quem nobilem capite truncatum. Pius 5.
Papa constituit. 1115. incipiente, cum nihil
magis, in Bullario Cherubini, statuit, 3.
Novembris 170. ton dentes monetam ar-
genteam aut auream, ultimo etiam suppli-
cio afficiendos in cunctis locis subiectionis
ecclesie Romanae.

b in extrauag. Ioannis 22. unica de crimi-
ne falsi expositor et dispensator. sciens, eius-
dem falsæ monetæ eadē pœna tenetur qua
falsarius, non secus quam qui falsis vitur
instrumentis, in l. 2. et 3. de fide instrum.
C. l. qui falsos, ad l. Cornel. de fals.

c l. qui duobus, 23. §. fin. ad leg. Cornel. de
fals. P.

d l. 1. C. eod. tit.

e c. 2. de emtio.

f nam ultra dupli condemnatione, quanti-
tares erit, sunt in insulam relegandi, qui
falsam pondera et mensuras, l. penult. ad
leg. Cornel. de fals. P. l.annonam, 6. de ex-
traord. criminib. lib. 47. P. tit. 1. aut extra-
ordinem pro modo admissi puniendi. l. in
dardanarios, de pœnit. P. Tenetur et ea-
dem pœna, qui falso pondere aut mensura
falsa vitur sciens prudens, leg. arbitrio,
§. adeo, de dolo. P. l. hodie, §. si venditor, ad
l. Cornel. de fals. P.

g ca. illud etiam, de vicariis 6. de excessibus
prelat. libr. 5. tit. 31. iunge, cap. tuarum,
de privileg.

h ista est constitutio extrauagans Ioan. 22.

posita in cap. unic. de crimine falsi, libr. 5.
communium extrauagantium, vide et de
hoc chymistarum materia Diuum Tho-
mam, 2. 2. quæstio. 77. articulo 2. ad pri-
mum argumentum, et ibidem Caietanum,
num chymista peccet, et late Chassaneum
in catalogo gloria mundi, parte 11. con-
sideratio. 40.

DE SORTILEGIIS. TITVLVS XII.

a Tractatur de sortilegiis, lib. 5. decretal. tit. 21. et
in decreto 26. q. 1. 2. 3. 4. et 5. et ca. non licet, 26.
q. 7. et titulo, de maleficiis et mathematicis, libr.
9. C. tit. 18. et lib. 60. Basilicorum, tit. 39. et Leo-
nis nouella 65. de incantatorum pœna, et apud
nos, lib. 34. syntag. c. 14. et 15.

CAPVT I.

Sortilegium et sortilegi, magi, et incan-
tatores qui.

SORTILEGIUM pro omni specie diuina-
tionis impietatisve aut vanitatis magi-
cæ capitur, quæ simul prohibentur. a At
proprie sortilegi sunt dicti, b qui sub no-
mine fictæ religionis, per quasdam quas
sanctorum sortes vocant, diuinationis scien-
tiam profitentur, aut per quarumcunque
scripturarum inspectionem, futura pro-
mittunt. c Sunt autem maiorum diuinationi-
um species prohibita, quæ ad supersti-
tionem vel idololatriam, vel ad dæmonis
cultum inducunt expresse vel tacite, aru-
spicia, auguria, ligaturæ, characteres, ob-
seruationes superstitiosæ, natiuitatum spe-
culationes, incantationes, sortilegia, quæ
interdum impietatem puram, interdum
hæresin, interdum homicidia, aliaque cri-
mina coniuncta habent, et proinde diuer-
si fori censentur, vel episcopalis et inquisi-
torum fidei, aliquando solius episcopi, ali-
quando secularis iudicis. d

SCHOLIA.

a ut in titulo de sortilegiis. Plinius vocat et-
iam sortilegia, lib. 28. c. 4. omnes maiorum
vanas obseruationes, et hodie etiam omnes
Gggg

diuini & diuinatrices magi, maga, striges, A
 lamia, larua, lemures, vocantur sortiarum
 & sortiarum, c. si per sortiarum, 33. qua. 1.
 videndus totus noster, libr. 24. synagoga.
 iur. vniuersi, in quo ex professo de omnibus
 magia incantationum, vanitatum & sorti-
 legiorum speciebus agimus, & de poenis.
 b Hec finitio Isidori, libr. 8. etymologiarum,
 c. 9. relata in ca. 1. 26. q. 1.
 c ca. illud quod est, 6. cum 4. sequentibus,
 26. quaestio. 2. ex D. August. de doctrina B
 Christiana. c. 19. 20. & 21. & c. & in ca. 7.
 qui sine saluatorem, ead. 26. qu. 2. ponitur
 prohibitio recurrendi ad magos etiam pro
 medicina morborum, & dicitur magica-
 rum artium vanitas ex traditione malo-
 rum angelorum, indeque processisse aru-
 spicia, augurationes, oracula, dicta, & ne-
 cromantiam, docetur, & in ca. illos plane-
 rarios, 8. ead. 26. qu. 2. docetur ex D. Aug.
 libr. 4. confessio c. 3. planearios, qui Mathe- C
 matici dicuntur, consulere, Christianam
 disciplinam prohibere & eos damnare, &
 in c. sed illud, 9. ead. qu. 2. docetur, & illud
 esse ex Idololatria Aegyptiorum reliquis
 somnia obseruare. Explicantur & inter-
 pretantur vanitatum harum nomina, in
 ca. 1. 26. q. 2. & diuinationum quatuor spe-
 cies fuisse, per terram qua geomantia, per a-
 quam, qua hydromantia, per aerem, qua
 aeromantia, per ignem qua pyromantia, item D
 & per artem & furorem esse aliam diui-
 nationem, esse incantatores qui verbis &
 cantionibus vtuntur ad sortilegia, artoles,
 qui in aris idolorum & per aras agunt suas
 superstitiones. Haruspices, quasi horarum
 obseruatores, qui in singulis negotiis extra
 sacrificiorum inspiciebant, augures, qui a-
 uium garritus & voces, vel actiones auium
 obseruabant, auspices, qui aues considera-
 bant. Genethliacos, qui ex genituris, Sali-
 vores, qui ex saltu membrorum presagio-
 bant, Pythones, qui ex damone, Astrologos,
 qui ex astris, adde magos, propter insignem
 malitiam dictos maleficos, l. nemo aruspici-
 am, 5. de malef. & Math. C. necroman-

ticos, qui ex mortuis dicunt se responsa ac-
 cipere, cum verius ex demonibus, adde &
 praestigiatos, qui praestringunt aciem o-
 culorum & faciunt apparere quod non est,
 & celant quod est, magicis artibus, c. 14.
 nec mirum, 26. q. 5. qua omnia & similia
 Christianis hominibus interdicta fuerunt,
 vt & mulieribus Christianis vanitates ob-
 seruare in suis lanificiis. in can. non liceat
 Christianis, 3. §. fin. 28. q. 5. item & vana
 alia obseruationes, vt qua feruntur de stru-
 thiorum ossibus, aut si dicatur singultienti,
 vt dextra manu sinistrum pollicem teneat,
 obseruatio item, si membrum salierit ali-
 quod, si iunctim ambulanti bus amicis,
 lapis aut canis aut puer medius intrauerit,
 limen calcare, cum quis ante domum suam
 transit, redire ad lectum, si quis dum se
 calceat sternutauerit: redire ad domum, si
 procedens offenderit, cum vestis a foricib.
 roditur plus timere, & sic de similibus va-
 nis & inanibus, qua sunt vel nugatoria
 vel superstitionis noxia, & quadam pesti-
 fera societate hominum & demonum, quasi
 pacta infidelis & dolosa amicitia consti-
 ta, repudianda & penitus fugienda Chri-
 stiano, vt fuse tractatur in c. 6. illud quod
 est secundum, 26. q. 2.

d Hanc autem questionem fori diffiniemus,
 habita ratione personarum sortilegarum,
 & qualitatis sortilegii, nam si agatur, de
 personis ecclesiasticis, proculdubio ille co-
 ram suo ordinario iudice episcopo vocan-
 da sunt, accusanda & iudicanda, cap. si
 clerici, de iud. c. si diligenti, de foro compet.
 Si vero agatur de aliis personis laicis, & si
 sortilegia haeresin contineant, ad episcopum
 vel inquisitorem fidei pertinet notio, con-
 iunctim vel disiunctim, secundum presti-
 tutum ordinem in cle. multorum, de here-
 ticiis, non aliter, vt dicitur in c. accusatus,
 §. sane, de heret. in Sex. & si opus sit iudicio
 sanguinis, executio pertinet ad iudicem
 secularem, c. ad abolendam, c. excommu-
 nicamus, c. vergentis, de heret. Cognoscit
 & episcopus de imponenda sortilegis peni-
 tentia,

tentia, ecclesiastica, ex concilio Aqueusi, **A**
 in ca. episcopi, 26. qu. 5. non laicus iudex.
 Admittuntur enim magi & sortilegi ali-
 quando ad penitentiam, ut heretici resi-
 piscentes & errorem recantantes, ca. ad a-
 bolendum, §. presenti, de heret. Sapiunt
 porro heresim sortilegia, ut si damo pro ve-
 ro Deo habeatur, si imagines baptizentur,
 aut alia fiant ea mente eaque pertinacia,
 ut quis Deum verum eiusque sacramentum
 esse neget, non autem si ex pacto demonia-
 co, ut facilius a demone ob id quippiam con-
 sequatur, demonem adoret, vel ad magi-
 ca baptizet, aut sacrosanctam eucharistiam
 conculet. Nam hac & similia quamuis
 grauissima & horrida sint & digna mor-
 te peccata, tamen non pertinent ad here-
 sim. Quemadmodum nec Salomon dicitur
 apostatasse a fide, quamuis permiserit diis
 alienis sacrificari, 3. Reg. c. 11. metu fidem
 retinens, ut & sortilega, alioquin impia
 faciunt. Sic in ca. 1. de sortilegiis Valricus
 quidam presbyter, cum quodam diuina-
 tore abiit, non ut invocaret demonem, sed
 ut sortilegio & per inspectionem astrola-
 bi furem detegeret, finisque & intentio
 operantis maleficium inspicere debet. Nam
 quidam rebaptizant infantes, demonem
 innocant ad aliquid prosequendum, quod
 demon pollicetur, non ut putent vere illum
 Deum esse. Confitentur enim eum esse dia-
 bolum & Deo aduersarium. Tamen Sixtus **D**
 4. constitutione 2. iuxta ordinem Bullarii
 Cherubin. die 17. Iunii, 1474. incipiente
 nuntiatum, commissariis datus iussit in-
 quiri contra nonnullos ordinis sancte Ma-
 rie montis Carmelis, qui disputando & pre-
 dicando in ciuitate Bononiensi assenera-
 bant, non esse hereticum, & a puritate fi-
 dei alienum demonum expectare respon-
 sa. Fuit quoque & hoc iudicatum, hereti-
 cum in facultate Parisensi Sorbonica an-
 no 1318. art. 2. Atque Imperatores Chri-
 stiani iudicarunt maleficos & diuinos &
 artolos a secularibus iudicibus suis exter-
 minari debere. l. nemo. l. culpa. l. milite, de

maleficis & mathem. C. vide de hac qua-
 stione iudicis sortilegarum ex professo dis-
 putantem, & ita concludentem Iacobum
 Sprenger. in 3. parte mallei maleficarum,
 q. 1. & Antonium Florentinum Archiep.
 in 2. parte, fecit tamen frequentia criminis
 sortilegorum, ut eorum cognitionem ali-
 cubi Innocentius 8. concesserit etiam in-
 quisitoribus fidei. sic Alexander 6. cum
 malefici & incantatores in Lombardia
 multos errores inducerent, concessit facul-
 tatem inquisitoribus fidei, procedendi con-
 tra eos, honesto tamen comitatu per eos e-
 ligendo, ut habetur in eius bulla seu consti-
 tutione, 12. incipiente, cum acceperimus,
 iuxta ordinem in Bullario collecto per Lae-
 tium Cherubinum & in eodem quoque con-
 stat id ipsum statuisse Leonem 10. consti-
 tutione 38. incip. honestis, & Adrianum
 6. constituit. 5. dudum, & Alexandrum
 4. constitutio. 10. super.

CAP. II.

De distinctione sortium permissarum
& prohibitarum.

Sortes quaedam fuerunt olim permissae
 in aliquibus, quaedam omnino prohi-
 bitae. Hodie non nisi cum magna causa quae-
 dam permissae, quae sine superstitione aut
 demonum pacto expresse vel tacite fiant,
 ad cognoscendam Dei voluntatem in am-
 biguis. *a* Sors enim per se aliquid mali non
 est, sed est res, in dubitatione humana, di-
 uinam indicans voluntatem. *b* At incanta-
 tiones magicae demonumque diuinationes,
 quae a cultu Dei auertunt, semper a Deo
 capitalibus & ultimi supplicii poenis, fue-
 runt prohibitae. *c*

SCHOLIA.

- E a** Hoc explicamus per totum, cap. 5. lib. 34.
 syntag. probat & ca. non exempto Matthiae,
 ca. hi qui de paginis, ca. non statim, 26. q.
 2. ca. si. de sortilegiis.
b ca. 1. sors non est, 26. quast. 2. ex D. Au-
 gust. in Psal. 30. conctio. 2. ad versiculū, in

manibus tuis sortes meæ, & notat glo. in d. ca. 1. quod quamuis fors non sit ex sua natura mala, tamen prohibetur, quia propter assiduitatem labitur quis in idololatriam. Qua etiam ratione prohibetur iuramentum, ne assiduitas iurandi generet perituum. ca. aurabunt. 22. qu. 1. Sortibus olim in voluntate Dei exquirenda, vel in detegendis criminibus vsi. Saul. 1. Reg. 14. Iosua, Iosua cap. 7. Nauta contra Ionam. Iona 1. & alii Luc. 1. Act. 1.

C Exod. 22. vers. 18. non patieris maleficos viuere super terrā. Leu. 29. vers. 37. non declinetis ad magos nec ab ariolis aliquid scisciremini, ne polluamini per eos, ego Dominus Deus vester, ut iterū Leu. 20. vers. 6. Anima, quæ declinabit ad magos & Ariolos & fornicata fuerit cum eis, ponam faciē meam contra eam, & interficiam eam de medio populi sui, & paulo post. vers. 27. vir siue mulier, in quibus fuerit Pythonius vel diuinationis spiritus, morte moriatur, lapidibus obruet eos populus, sanguis eorum sit super eos. Et Deut. 18. non inueniatur in te, qui iustret filium tuum aut filiam ducens per ignem, aut quia ariolos sciscitetur, aut obseruet somnia, atque auguria, nec sit maleficus aut incantator, neque pythones consulat atque diuinos & quærat a mortuis veritatem. Id ipsum, Numerorum ca. 23. imposuit que pœnam ultimi supplicii. Saul. 1. Regum 23. vers. 9. imposuerunt & supremum supplicium incantatoribus Ethnici, ut liquet ex Platonis 11. de legibus Dione, lib. 5. Xyphilino ex eo. Dione in Iuliano, Herodiano, in 4. Cornelio Tacito, libr. 2. Suetonio in Tyberio, ca. 32. Columella, de re rustica. ca. 8. vide que diximus, libr. 34. syntagm. c. 14. & 15. adde nouellam Leonis Imperatoris, 64. de incantatorum pœna, Photium 9. nomoca. c. 25.

CAPVT IIII.

Caſe diuerſe ſortilegiorum, & diuerſe eorum pœna.

A Epiſcopi eorumque miniſtri, omnibus modis ſtudere debent, vt pernicioſam a diabolo inuentam ſortilegam, & magicam artem, ex parochiis ſuis penitus eradiciant, & ſi aliquem virum vel mulierem huiusmodi ſectatorem inuenerint turpiter dehoneſtatum, de parochiis ſuis eiciant. *a* Si quis ariolos, aruſpices, vel incantatores obſeruauerit, conſuluerit, aut phylacteriis vsus fuerit, anathema ſit. *b* Si ſaceris officiis dediti ſint, qui hæc agunt & his vtuntur, ab eccleſia Dei debent proiici, c honore priuari, & monaſterio ad perpetuam pœnitentiam concludi. *d* Qui diuinationes expetit, & more gentium ſubſequuntur, vel in domos ſuas huiusmodi homines introducunt, exquirendi aliquid arte maledica vel expiãdi cauſa, quinquennio pœniteat. *e* Iure autem ciuili grauius & vltimo puniuntur ſupplicio. *f* qui in tabulis vel codicibus, vel aliis furta requiſerit, vel diuinationes in aliquibus rebus obſeruare præſumerit, 40. dies pœnitere debet. *g* Sacerdos, qui per inſpectionem aſtrologii voluerit furtum detegere, per annum & amplius, pro vt viſum fuerit epiſcopo, pœnitentia accepta ab altaris miniſterio debet abſtinere. *h* Quicumque laicus, aut clericus, auguria, ſortesve etiam ſub nomine fictæ religionis, conſulere vel docere detegitur, debet haberi ab eccleſia extraneus, & vt incantationibus quoque inſeruiens, ab eccleſiæ conuentu ſeparari debet. *k* Quicumque etiam ſacerdotum vel miniſtrorum cauſa, cuiusque doloris aut amaritudinis permotus, aut altare diuinum veſtibus ſacris exuere præſumerit, aut qualibet alia lugubri veſte accinxerit, aut conſueta luminariorum obſequia ſacrorum, de templo Dei ſubtraxerit, & exſtingui præceperit, ſi nõ pœniterit arbitrio ſui metropolitani, dignitate & honore priuari debet, ſacerdos etiam inimicitia ſauciatus, ſi miſſam pro requie defunctorum promulgatam, fallaci voto pro viuís ſtudet celebrari, vt mortis incurrant pericu-

periculum, tam ipse sacerdos depositus A ordinis sui gradu, quā ille, qui ad talia peragenda eum incitasse cōstitit, exilii perpetui ergastulo relegari debent. Qui etiam aliquid fecerit, vel ad potandum alicui dederit explendæ libidinis causa, vel odii meditatione, vt non posset generare aut concipere aut ei nasci soboles, vt homicida puniendus erit. m Qui mala sacrificia fecerit vel habuerit, pœna legis Corneliæ quoque de sicariis tenetur.

S C H O L I A.

a in canon. 2. ex concilio Agathensi apud Burchardum, libr. 10. decret. 9. latius in c. episcop. 1. 26. quæst. 5. qui citatur a Gratiano ex concilio Anchirensi. sicut ab Iuone parte 11. c. 3. & Burchardo, libr. 10. ca. 1. & in Panorm. libr. 3. c. 72. veruntamen canon ille, neque in concilio Anchirano Græco vel latino impresso vel manuscripto inuentus est: licet ii, qui tomos consiliorum ediderunt, asserant haberi in quodam vetusto codice, libr. 16. librorū partialium. Que notanda sunt pro eo quod ex illo ca. episcopi, quidam existimarunt colligi posse nullas esse sortilegas, quæ se possint transformare in diuersas figuras, sed illas tantum in mente pati, remanente corpore immutato, quæ tamen sententia hodie ex inquisitorum fide occurrentibus iudiciis, & D secularibus animaduersionibus, explanationem lucidiorē accepit: vt neque is ca. episcopi, multū consideretur pro definitiōis sortilegiis, lamiis, vel stragibus, de quibus nos abunde libr. 34. syntag. ca. 6. & c. 20. b can. 1. si quis ariolos, 26. quæst. 5. ex concilio Romano sub Gregorio iuniore, cap. 12. quod dicitur in d. r. s. quod dicitur, ab obseruando, & significant characteres, chartas, vel alia delata pro amuletis seu pro auersione malorum, vel ad aliud quippiam cum superstitione faciendum, ex quibus tamen nulla vis naturaliter potest colligi. In regesto Gregori, cap. 15. idolorum cultores, aruspices, sortilegi, si corrigere se noluerint, si

serui sunt, verberibus cruciatibusque quibus ad emendationem peruenire possint, castigari iubentur, si vero sint liberi, dicitur inclusione digni & stricta pœnitentia, vt refert Burchardus, libr. 10. decret. c. 3. & can. 10. contra idolorum cultores. 26. q. 5. Et in concilio Triburensi, c. 4. si aliquis maducat aut bibit, aut portat super se unde existimet Dei iudiciū peruertere posse, & exinde comprobatus fuerit, eadem sententia feriatur, quæ magi, arioli, & incantatores feriuntur, vt Burchard. refert. libr. 10. decret. c. 26.

c ca. 4. non oportet, 26. q. 5. non oportet sacris officijs deditos vel clericos, incantatores existere, aut facere phylacteria quæ animarum suarum vincula comprobantur, eos autem, qui talibus rebus utuntur, proci ab ecclesia iussimus, vt & in concilio Laodicensi, c. 36. & in Agathensi, 68. rursus & in pœnitentiā Romano, quicumque nocturna sacrificia dæmonum celebrauerit, vel incantationibus dæmones quacunque arte ad sua vota inuitauerit, tres annos pœniteat. Refert Burchard. libr. 10. decret. 31.

d ca. si quis episcopus aut presbyter, 26. qu. 5. ex concilio Toletano 4. cap. 28. & in cap. si quis clericus, 9. ea. 9. 5. ex concilio Aureliano. 1. c. 32. id ipsum in concilio Carthagenensi, 4. c. 89. in c. auguriis, 11. 26. qu. 5. Hic tamen obseruandum, quod glossa. 1. colligit ex cap. 2. de sortileg. in pœna imponenda sortilegis vel eos consulentibus, iudicem debere animaduertere, ad qualitatem & quantitatem delicti, & animum delinquentis, & secundum ea, pœnam dicere aut acerrimam aut lenem. Refert & Paulus Grillandi tracta. de sortilegiis, qu. 11. in concilio Lateranensi etiam habito sub Leone 10. sessione 9. Clerici qui inuenti fuerint culpabiles in sortilegiis per inuocationem dæmonū, diuinationibus, incantationibus, superstitionibus, arbitrio superioris iubentur notari, infamia, si vero non destiterint, deponi, atque in monaste-

rium ad tempus arbitrio superiorum diffinendum detrudi, officii & beneficiis ecclesiasticis priuari.

c ca. 2. qui diuinationes, 26. q. 5. ex concilio Anchyrano, c. 23. & 24. ca. non liceat, 3. eadem 26. quest. 5. ex concilio Martini Bracha. ca. 72. ubi, non liceat, inquit canon, more gentilium colere aut obseruare elementa, stellarum cursus, inanem signorum fallaciam pro domo facienda, aut ad segetes, aut arbores plantandas, ineundaq; coniugia, &c. expiationes quoque maleficiorum prohibentur, dum aduocatur magi, ut malum a domibus foras expellant, aut lustrationes more paganorum faciant. Et in concilio Rothomagensi, si quis in calendis Ianuarii aliquid fecerit, quod a paganis inuentum est, & dies obseruat & lunam & menses, & horarum effectiua potentia aliquid sperat in melius aut deterius veti, anathema sit. Burchard. lib. 10. decret. c. 18. ad ritum paganorum refertur, quod prohibetur in concilio Arelatensi, ca. 5. his verbis, quicumque exercuerit hoc quando luna obscuratur, ut cum clamoribus suis, aut maleficiis, ac sacrilego vsu se posse defendere credat, & quicumque diuinos præcantatores phylacteria etiam diabolica, vel characteres diabolicos, vel herbas vel succos suis, vel sibi impendere tentauerit, & quintam diem in honorem Iouis, vel calendas Ianuarias secundum consuetudinem paganorum honorare presumerit, monachus, 5. clericus 4. laicus, 2. annos pœniteat, ut refert idem Burchardus, lib. 10. ca. 32. Item pertinet ad ritum paganorum, ut scribitur in concilio Agathensi, cap. 5. vota ad arbores vel ad fontes, vel lapides quosdam, quasi ad altaria facere, aut ibi candelam, aut quodlibet munus deferre, perinde ac si ibi quoddam numen inesset, quod possit malum aut bonum inferre. Meminit enim D. Greg. in regesto & Burchard. lib. 10. c. 2. quosdam esse, qui arbores colant contra Chri-

A stianam fidem, & rursum Burchard. eo. lib. c. 19. scribit, de concilio quodam Hannelesi, in quo. c. 8. admonentur episcopi, & eorum ministri, ut curent comburi arbores demonibus consecratas quas vulgus coleret & in tanta ueneratione haberet, ut nec surculum inde aunderet amputare, lapides quoque, quos in ruinosis locis & syluestribus, demonum iudificationibus decepti homines venerabantur, ubi & vota uocabant & deferebant, funditus effodi & in talem locum prouici, ubi nunquam a cultoribus suis uenerari possent, iubeturque, ut illis qui hoc fecissent, pœnitentiam imponant, quasi idola adorassent, & nisi emendari uellent & pœnitere, ab ecclesia excommunicentur, refert & idem ex concilio Bracharensi, ca. 22. Burchard. eod. capite hæc uerba, si in alicuius presbyteri parochia infideles aut faculas accenderint, aut arbores aut saxa aut fontes uenerarentur, si hoc erueret neglexerint, sacrilegium se fecisse cognoscant præsumtor aut hortator rei ipsius, si admonitus hoc emendare neglexerit, communionem priuetur. Hoc etiam commune in simulacrum ab Anglis Joannam uirginem, qua restituit diuino auxilio regnum Carolo Regi Galliarum legi in eius processu, non tamen de eo conuictam nec confessam, uere quippe idololatria esset, lapides & arbores adorare & demones ibi latentes, ut solem, lunam, & astra cœli, que diuino præcepto prohibentur, Deut. 4. vers. 15. & c. 16. vers. 21. Sapientie 13. vers. 10. morsque indicitur huiusmodi operantibus. Deuteronom. 4. vers. 25. & cap. 32. vers. 6.

B

C

D

E

f Iure civili, ut in l. 3. C. de maleficis & mathematicis, libr. 9. tit. 18. singularis hæc lex, nullus aruspex, nullus sacerdos, nullus eorum, qui huic ritui assolent ministrare, ad lumen alterius accedat, vel ob alteram causam, sed huiusmodi hominum amicitia, quamuis uetus, repellatur, concremando illo aruspice, qui ad domum alienam accesserit, & illo in insulam deportando post ademptionem bonorum, qui

qui eom aduocauerit suasionibus vel A
 præmiis, & accusatorē huiusmodi cri-
 minis non delatorem esse, sed magis di-
 gnū præmio arbitramur, hæc in d.l. 3.
 rursum autem in l. nemo aruspice, 5. eo.
 tit. nemo aruspice consulat aut mathe-
 maticum, nemo ariolum. Augurum &
 vatum præmia confessio conticeat:
 Chaldaïac magi & ceteri, quos malefice-
 eos ob facinorum magnitudinem vul-
 gus appellat, nec ad hanc partē aliquid
 moliantur. Sileat omnibus perpetuo
 diuinandi curiositas, etenim iudicio ca-
 pitis ferietur, gladio vltore prostratus,
 quicumque iussis nostris obsequiū de-
 negauerit. Et in l. & si excepta, 7. C. eo. ma-
 gi, malefici, arioli, aruspices, augures, ma-
 thematici, somniorum interpretes, diuini,
 & similes sine ratione dignitatis qua ex-
 untur, addicuntur equuleo, vngulisque
 sulcantibus corpora.

g cap. 1. de sortileg. & in pœnitentiā Bedæ
 presbyteri. Quicumque pro curiositate
 futurorum vel inuocatorē dæmonum,
 vel diuinos quos ariolos appellant, vel
 aruspices qui auguria colligunt, consu-
 luerint, clericici, ab omni officio remoti,
 tres annos, laici, duos pœniteant.

h c. 2. de sortileg.

i c. aliquanti, 6. cū 3. seq. 26. q. 5. Puniantur
 & docentes & discentes, cū similis sit culpa
 tam prohibita discere, quam docere. C. de
 malefi. & mathemat. debet enim silere di-
 uinandi curiositas. l. culpa. l. nemo, C. eo.

k cap. 11. auguriis, 26. questio. 5. ex concil.
 Carthaginensi, 4. c. 89. & ut dicitur in cō-
 cilio Rothomagensi, ca. 4. apud Burchard.
 lib. 10. c. 18. perscrutandum est, si aliquis
 subulcus vel bubulcus, vel venator, vel ca-
 teri huiusmodi dicat diabolica carmina
 super panē, aut super herbas, aut super a-
 lia quedam nefaria ligamenta, & hæc aut
 in arbore abscondat, aut in bino, aut in
 truisio proiciat, ut sua animalia liberet,
 peste & clado, & aliterius perdat, qua o-
 mnia idololatriæ esse nulli fidelium dubium

est, & ideo summopere sunt exterminan-
 da. Iure civili, qui magicis accincti artib.
 contra hominum salutem aliquid molui-
 sunt, aut pudicos animos impulsisse ad libi-
 dinem deteguntur, seuerissime puniuntur,
 leorum est scientia, 4. de malefic. & ma-
 them. iunge nouellam 77. Leonis Impera-
 toris, de pœna incantatorum.

l cap. quicumque, 13. 26. qua. 5. ex concilio
 Toletan. 13. cap. 7. adde l. nulli magicis, 6.
 de malefic. & mathemat. C. cui iunge. &
 item lex Cornelia, vers. eadem lege, de pu-
 blic. iudi. apud Iustin.

m c. si aliquis, 5. de homicid. eius generis sunt
 maleficia, qua steriles & arctas mulieres
 faciant, & viros ad coitum impotentes, ut
 in cano. si per sortitarias, 33. q. 1. iure ciuili
 pudicos animos in libidinem deflentes
 magicis seuerissima sententia puniuntur,
 leorum est, 4. C. de malefic. mathem.

n l. ex senatusconsulto, 13. ad leg. Cornel. de
 ficar. nempe sacrificia, qua ariolandi aut
 damnandi alio modo causa fiunt, in quib.
 & extra inspiciebantur sacrificatorum,
 Prohibita & eodem modo gentilia sacrifi-
 cia, qua noctu a lamiis fiunt, in c. episcopi,
 8. quest. 5. Pœna legis Cornelia de ficariis
 capitalis est. l. 3. §. legis Cornelia. & l. pe-
 nult. ad leg. Cornel. de fica. P. prohibentur
 & sub pœna vltimi supplicii sacrificia pa-
 ganorum, l. 1. 7. & si. de paganis sacrificiis
 & pœnis eorum, & c. C. vbi & alia pœna,
 vi & in leg. 2. & 4. de apost. C.

DE HOMICIDIO.

a TITVLVS XIII.

a de hoc agitur, libr. 5. decretalium, titul. 12. de ho-
 micidio voluntario & casuali. & in Saxo, libr.
 5. tit. 4. in clementinis, libr. 5. tit. 4. titulo de his
 qui filios occiderunt, libr. 5. tit. 10. & C. lib. 9. tit.
 17. & in decreto. c. de eo autem, & seq. vsque ad
 cap. 5. qui altari 50. dist. & tota 23. qua. 5. & alibi
 & tit. ad leg. Corneliā, de ficariis, libr. 48. P.
 tit. 8. & li. 9. C. tit. 16. ad leg. Pompeiam, de par-
 ricid. libr. 48. tit. 9. de bonis eorum, qui ante sen-
 tentiam mortem sibi consciuerunt, lib. 48. P. tit.
 21. & lib. 9. C. tit. 51. & nos. lib. 36. synagm. iuris
 vniuer. c. 15. & seq. vsque ad 25.